

Stvorenie a súčasná veda, Žilina 2012

Žijeme v ére moderného vedeckého poznania. Ako kresťania vyznávame biblickú vieru. To, čo v Biblii čítame, máme za absolútnu pravdu, ktorá k nám prišla ako Božie zjavenie.

Ale často máme pocit, že je konflikt medzi tým, čo predkladá moderné vedecké poznanie s tvrdeniami Písma. Mávame problém si to nejako usporiadať, zladiť. Niekedy sa ľudia snažia biblické tvrdenia a tvrdenia modernej vedy, týkajúce sa pôvodu vesmíru a pôvodu života, zharmonizovať, inokedy sa vynárajú otázky, ktoré často zostávajú nezodpovedané. Na tejto konferencii by sme sa opäť chceli pokúsiť dať odpoveď na niektoré z nich.

Keď budeme hovoriť o vede a o viere, tak predovšetkým majme na pamäti, čo veda je. Veda je skúmanie a pozorovanie materiálneho sveta, ktorý nás obklopuje, pomocou vedeckých metód a vedeckých prostriedkov. To znamená, že hovoríme o pozorovaní, o meraní a o pokusoch, o experimentoch. Na základe týchto pozorovaní a meraní, alebo pokusov, formulujeme zákony, zákonitosti, vzťahy, alebo teórie. Snažíme sa zovšeobecniť to, čo pozorujeme a vytvárame ucelený systém tvrdení o tom, ako funguje materiálny svet okolo nás. Takýto systematizovaný súhrn tvrdení a vedomostí alebo teórií potom tvorí poznanie o svete a hovoríme o ňom, že to je veda alebo vedecké poznanie. Podčiarkujem, že pritom ide o také tvrdenia a také teórie, ktoré sa dajú empiricky overiť, dajú sa dokázať vedeckými metódami.

To, čo si ľudia veľmi často neuvedomujú, a čo my vždy na týchto konferenciách veľmi silno podčiarkujeme, je, že musíme rozlíšiť, že existujú dva druhy vedy. Prečo je to potrebné povedať? Existuje empirická (operatívna) veda a existujú vedy o pôvode a histórii vesmíru a života (paleo-vedy). Empirická veda je, poviem v úvodzovkách, poctivá, skutočná, poriadna veda. Hovorím to preto, lebo sa zaoberá javmi a poznatkami, ktoré sú overiteľné a ktoré sú dokázateľné. Keď niekto sformuluje teóriu na základe meraní a pozorovaní, tak ktokoľvek iný to môže opätovne premerať, môže to znova pozorovať a môže overiť, že príslušná teória tak, ako bola sformulovaná, platí v prírode, či pravdivo popisuje prírodné zákony a zákonitosti. Ale to sa dá iba u dejov alebo procesov a javov, ktoré sú opakovateľné a prebiehajú v súčasnosti. Typickým príkladom je zemská príťažlivosť. Viem, že keď pustím tento mikrofón z ruky, tak padne na zem. Vieme určiť zrýchlenie s akým sa bude pohybovať smerom k zemi. Ten istý pokus môže zopakovať potom ktokoľvek z tejto miestnosti a môže urobiť to isté meranie. Keď tento jav, že predmety padajú k zemi, popíšeme nejakou zákonitosťou, napríklad známym vzorcom Newtonovho zákona, tak tento vzorec je platný vždy, keď meraním potvrdíme, že stále platí. Empiricky teda dokážeme skúmať len prítomnosť, prípadne nedávnu minulosť, z ktorej existujú hodnoverné záznamy meraní či pozorovaní.

Ale existujú aj javy a deje, ku ktorým sa veda snaží vyjadriť, ktoré sa týkajú dávnej minulosti alebo pôvodu. Dávna minulosť nie je dostupná empirickým meraniam či pozorovaniam. Ani žiaden pokus sa nedá urobiť v čase plynúcom smerom dozadu. Pôvod materiálneho sveta či života je jedinečný a neopakovateľný jav/dej, ktorý nie je dostupný empirickému pozorovaniu. Čiže nevieme empiricky overiť minulosť našej planéty alebo vesmíru a už vôbec nie jej pôvod. Rovnako to platí o pôvode života. Neboli sme pri tom, keď život vznikol, aby sme tento vznik pozorovali, či empiricky skúmali. Akákoľvek „vedecká“ „teória“ vzniku vesmíru a života zostane vždy len neoveriteľnou hypotézou, neverifikovateľnou ľudskou predstavou, ktorá sa v konečnej miere prijíma vierou, napriek tomu, že bola zostavená čiastočne na základe „vedeckých metód“, a to konkrétne metód, s ktorými môžu operovať paleo-vedy: dedukcia najlepšieho možného vysvetlenia na základe poznatkov o prírodných javoch a dejoch známych v súčasnosti, extrapolácia dozadu v čase, modelovanie dopredu v čase na základe (vierou) prijatých predpokladov o počiatočných podmienkach.

Rozdiel medzi empiriou a medzi vedeckými metódami, ktoré majú k dispozícii paleo-vedy, je zásadný, je priepastný. Empiricky nedokážeme skúmať ani pôvod sveta a života, ani ich históriu v dávnej minulosti. Paleo-vedy nemajú k dispozícii empirické metódy skúmania. Majú k dispozícii len rekonštrukciu dejov dávnej minulosti. Táto rekonštrukcia sa robí na základe poznania prírodných javov a procesov, ktoré sme spoznali a preskúmali v súčasnosti (za posledných pár desaťročí). Teda zavádza sa predpoklad, že rovnaké deje a procesy, ako ich poznáme dnes, fungovali aj v minulosti. Predpokladáme, že účinky a rýchlosti príslušných dejov boli rovnaké. Takýto predpoklad je však empiricky (vedecky) neoveriteľný a neodôvodniteľný. Navyše má ďalekosiahle prírodovedné i teologické dôsledky. Ak takýto predpoklad zavedieme napríklad pri skúmaní geologickej minulosti našej planéty, v podobe predpokladu o rýchlostiach erózie a sedimentácie v spojení s rozsahom a magnitúdou záplav a povodní, potom je biblická potopa za dní Noacha a jej geologické účinky (stovky až tisícky metrov globálnych sedimentárnych vrstiev a temer celý fosílny záznam v nich zachovaný) automaticky vylúčená ako nereálna a „vedecky“ neprípustná aj v prípade, že k nej naozaj došlo v histórii našej planéty, a že skutočne vytvorila geologický stĺpec a fosílny záznam. Celé sa to láme na prijatom predpoklade. Tento predpoklad je, opakujem, empiricky neoveriteľný – prijíma sa vierou, ktorá má svoj zdroj vo vopred prijatom svetonázore (napríklad ateistickom).

Pri skúmaní pôvodu či počiatku pomocou modelovania dopredu v čase je situácia veľmi podobná. Najprv si zvolíme nejaké počiatkové podmienky, na ich základe modelujeme priebeh prírodných procesov na základe prírodných zákonov a procesov známych v súčasnosti, a keď namodelujeme výsledok, ktorý dnes pozorujeme, tak povieme, že sa to stalo v minulosti presne tak, ako sme to namodelovali. No, ale to má háčik. Prvá vec je, že sme si ľubovoľne zvolili počiatkové podmienky, a nikto nezaručí, že boli v realite také, aké sme si pre modelovanie zvolili. Druhá vec je, že pri obrátených úlohách v prírodných vedách existuje nejednoznačnosť riešenia problému, alebo úlohy. To znamená, ak modelovaním nájdeme riešenie, ktoré na konci predpokladaných procesov dáva súčasný stav, stále je to len jedno z možných riešení. Nemáme žiadnu záruku, že takto to naozaj prebehlo. Rekonštrukcia dejinných procesov v prírode a rekonštrukcia pôvodu (počiatku) systémov, či to je chémia, biológia, fyzika, teda otázky: „Ako vznikol vesmír?“, „Ako vznikol život?“ je špekulatívna. Takáto rekonštrukcia je vždy špekulatívna, lebo musí okrem empirie pracovať aj s empiricky neoveriteľnými predpokladmi. Pritom empiricky vieme skúmať len výsledky dejov, ktoré v minulosti prebehli – nie samotné deje, lebo deje sa udiali v dávnej minulosti. Urobené predpoklady sa prijímajú vierou. Nič lepšie veda nedokáže urobiť, keď skúma pôvod a históriu života, planéty, vesmíru. Tým pádom to potom ale je zmes svetonázorového, alebo náboženského presvedčenia a empirickej vedy. Čiže už to nie je čistá empiria. A preto paleoveda principiálne nedokáže predložiť absolútne neomylné, absolútne pravdivé poznanie o pôvode. Paleo-vedy predkladajú „teórie“ (hypotézy), ktoré sú empiricky neoveriteľné a nedokážu dať zaručene pravdivé poznanie. Preto, chtiac či nechtiac, majú v sebe metafyzickú, filozofickú, ideologickú, či náboženskú zložku. Toto je to, čo

by som chcel veľmi podčiarknuť.

Pritom ale existuje jedna bytosť, ktorá má empirické poznanie o pôvode a histórii sveta a života. Je to večný Boh. On nie len že má toto dokonalé empirické poznanie o pôvode vesmíru, o pôvode života, pretože bol očitým svedkom počiatku a pôvodu, on tie veci učinil, pretože je Stvoriteľ. On nám toto poznanie o pôvode vesmíru a života a o ich histórii odovzdal cez hodnoverný záznam – cez Sväté Písmo. Božie slovo je pravdivé a neomylné.

Aj v oblasti prírodných vied, čo sa týka pôvodu vesmíru, pôvodu našej planéty, pôvodu života, sme odkázaní na Božie zjavenie. Môžeme sa usilovať a namáhať, koľko chceme, nemôžeme vyskúmať, ako to bolo na počiatku. Ale Boh vo svojom slove hovorí, ako to bolo na počiatku. Keď Boh hovorí, ako to bolo na počiatku a sám sebe vydáva svedectvo, že je pravdivý, že jeho slovo je áno a amen, že on nemôže oklamať, že je neomylný a má všetko poznanie a všetku moc, tak potom aký zmysel dáva, keď sa človek snaží tvrdiť niečo iné o tom, ako to bolo na počiatku, ako vznikol vesmír, ako vznikol život? Keď najvyššie ľudské poznanie k tomu nemá nástroje preto, že empiricky počiatok nedokážeme skúmať. Toto je to, čo chceme predložiť ako to najpodstatnejšie na týchto konferenciách. Samozrejme pokúsime sa aj detailnejšie dať odpovede a na vedeckú stránku týchto vecí, pokiaľ len a pokiaľ až to empiria umožňuje. Budeme hľadať aj užitočné súvislosti medzi súčasným vedeckým poznaním a Božím zjavením, Božím slovom.

Vždy majme na pamäti, že Boh oznámil, ako veci začali, ako boli stvorené a ako bolo všetko od samého počiatku. Takže vzťah vedy a viery sa dá zhrnúť nasledovne: Empirická (operatívna) veda nie je v rozpore s Božím slovom. V rozpore s Božím slovom je veda o pôvode a dejinnom vývoji vesmíru a života (paleo-vedy), ktorá je postavená na vierou prijatých ateistických

predpokladoch. Poznanie prameniace z tohto prístupu nie je striktne vedecké, má metafyzický či náboženský prvok (rozmer).

Paleo-vedy sa dajú robiť aj na základe vierou prijatých biblických východiskových predpokladov: Existencia Boha Stvoriteľa, existencia Božích zvrchovaných mocenských zásahov do chodu prírodných zákonov. To je kreačný, či kreacionistický prístup k otázke o pôvode vesmíru a života.

Záverom, ak niekto povie, že evolučná teória je vedecká, na to mu odpoviem, že je to len náboženské presvedčenie preto, lebo sa dokonca ani len neklasifikuje ako vedecká teória, nespĺňa kritériá na vedeckú teóriu – nie je empiricky overiteľná. V prednáškach, ktoré na tejto konferencii odznejú, tieto tvrdenia rozmeníme na drobné, budeme viac hovoriť o vzniku a histórii našej planéty, o vzniku života a jeho histórii, a ako to všetko súvisí s Božím zjavením, s Písmom, a s našou vierou v evanjelium a v Pána Ježiša Krista.